

Delprogram:

Produktionspolitisk program¹

1. Indledning

Hvad gør vi ved arbejdsløsheden, investeringskrisen, den sociale krise, demokratiets problemer og den økologiske og klimamæssige krise?

Enhedslistens produktionspolitiske delprogram søger at bidrage med svar på alle disse spørgsmål og udfordringer. Vi skildrer, at produktionen kan foregå med demokratisk indflydelse for de, der producerer varer og tjenester. Vi behandler alternative måder at frembringe varer og tjenester på i landbrugserhvervet, industri og offentlig servicevirksomhed. Delprogrammets overordnede ramme er Enhedslistens principprogram.

De borgerlige politikere og økonomers svar på arbejdsløsheds- og investeringskrisen er udviklingen af en nyliberalistisk konkurrencestat. Konkurrencestaten vil lavere lønninger. Lavere lønninger fremmer den ved at øge udbuddet af arbejdskraft. Den forestiller sig, at man kan stresser folk på overførselsindkomster i arbejde ved at gøre dem fattigere. Den vil således forringe velfærdsydelse og øge uligheden.

Den nyliberalistiske konkurrencestat prioriterer ikke miljø og bæredygtighed, demokrati og indflydelse. F.eks. vil den, at uddannelsesinstitutionerne skal reformeres og ledes oppefra efter arbejdsmarkedets umiddelbare behov. Uddannelserne skal tunes, så elever og studerende piskes hurtigere igennem et uddannelsesforløb.

Den nyliberalistiske konkurrencestat vil løse arbejdsløsheds-krisen med en konkurrenceevnestrategi, hvor vi eksporterer os ud af krisen. Men den strategi har alle lande. Resultatet bliver "ræset mod bunden", et kapløb om stadig dårligere vilkår for næsten hele befolkningen.

2. Alternativet

Enhedslisten vil en behovsstyret udvikling af produktion og erhverv. Et behovsstyret produktionspolitisk mål er, at tilfredsstille menneskenes behov for mad, tøj, bolig og andre varer og tjenester. Målet er ikke, at nogen skal tjene penge på at sælge varer og tjenester. Enhedslistens produktionspolitik bygger på en demokratisk rød-grøn omstillingsproces.

De overordnede svar og eksempler på politiske og faglige initiativer er formuleret som krav i programmets kasser: "Enhedslisten vil arbejde for..."

Produktionspolitikken er udfoldet i en række omstillingspapirer som: "Grøn omstilling af transportsektoren", "Omstilling til en bæredygtig og demokratisk landbrugs- og fødevarerindustri", m.fl. Omstillingspapirerne skal være brugbare i fagbevægelsen såvel som andre bevægelser praktiske og dagsaktuelle politik, i kommuner, regioner og Folketing. "Omstilling til en bæredygtig og demokratisk landbrugs- og fødevarerindustri" skal f.eks. kunne anvendes til faglige og politiske initiativer i forbindelse med lukningen af et svineslagteri eller landbrug.

¹ Online: <https://enhedslisten.dk/principprogram/delprogram-produktionspolitisk-program>

Enhedslistens delprogram for produktionspolitik skal endvidere ses i nær sammenhæng med det faglige program og andre delprogrammer. Tilsammen udfolder de Enhedslistens politik på kortere sigt - her fra hvor vi står på vej mod socialismen.

Hvad er en demokratisk rød-grøn omstilling?

- Demokratisk omstilling er en behovs-, velfærds- og lighedsorienteret politisk styring af produktion og erhverv med fælles, demokratiske prioriteringer på bekostning af de "blinde markeds kræfter" og hierarkisk ledelse oppefra. Vi vil et produktions-, bruger- og forbrugerdemokrati med øget borger- og arbejdermagt, nye ejerformer, gode arbejdspladser og lønninger. Øget arbejdermagt og prioritering af ansattes demokratiske deltagelse kræver tid til møder i arbejdstiden. Til gengæld sparer det tid, at arbejderne deltager i planlægning af produktion og arbejdsprocesser. Nedsat arbejdstid er også vigtig for at skabe et større rum for udviklingen af borgernes deltagelse og kreativitet i bevægelser og politiske beslutninger.

- Rød omstilling er at modvirke den sociale krise gennem større lighed i forbrugsmulighederne. Rød omstilling er at fremme de ikke-materielle velfærdsbehov, som tryghed, omsorg, læring, kulturel udfoldelse og tid til hinanden på bekostning af en blind vækst i det materielle forbrug. Modvækst i det materielle ressourceforbrug og den såkaldte fjerde industrielle revolution i form af robotteknologi, øget automatisering, elektronisk håndtering af informationer m.m. skal ikke resultere i øget arbejdsløshed og social udstødning. Det skal i stedet lede til bedre arbejdsfordeling, orlovsordninger til uddannelse og almennyttige formål på maks. dagpengesats og nedsat arbejdstid med løn- og personalekompensation. Arbejdsfordeling, orlovsordninger og nedsat arbejdstid giver ikke alene mere tid til demokrati, men også til hinanden og til en realisering af vore behov og evner andre steder end på arbejdsmarkedet.

- Grøn omstilling af produktion og forbrug er nedsættelse af forbruget af naturens ressourcer og afkobling af produktion og produktivkraftudvikling fra en miljø- og klimaødelæggende vækst. Vi vil mindske transportbehovet gennem en mere lokal produktion. Vi vil en genindustrialisering af landet, udvikle en mere miljø- og klimavenlig teknologi. Vi vil udvikle en cirkulær økonomi, hvor alle elementer i det enkelte produkt bliver genanvendt. Vi ønsker varer af høj kvalitet og længere levetid. Varer med planlagte defekter og forældelse skal ud af produktion. Vi vil mere saglig vareoplysning, færre reklamer, mindre forbrugerisme og mere forbrugerindflydelse på produktion og vareudbud. Vi vil fjerne reklamer fra det offentlige rum (facader, tog, busser) og begrænse reklamemængden i trykte og elektroniske medier, fordi de får os til at forbruge varer og tjenester i et omfang, som langt overstiger vores behov, og fordi reklamesektoren i sig selv er ressourceforbrugende og nærmest uproduktiv.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: Nedsat arbejdstid med løn- og personalekompensation, orlovsordninger til uddannelse og almennyttige formål på maks. dagpengesats og arbejdsfordeling
- Eksempelvis: Øgede afgifter på reklamer.

3. Landbrugserhvervet - et eksempel på en omstilling

Enhedslistens politik i forhold til den danske svineproduktion er et godt eksempel på grøn omstilling.

Landbruget eksporterer svinekød og smågrise i store mængder. Vi vil som et første skridt halvere antallet af svin. Vi undgår på den måde at importere sydamerikansk soyaprotein fra arealer, hvor der før var regnskov. Vi begrænser samtidig gyllen, forureningen med kvælstof, m.m.

Danmark har et af verdens største forbrug af Jordens ressourcer set i forhold til vores areal. Og til trods for et udviklet, intensivt landbrug afhjælper det på ingen måde sulten i verden. Husdyrproduktionen er baseret på import af foder fra den fattigere del af verden. Eksporten er til det globale markeds rige forbrugere.

Danmark skal begrænse sit forbrug af Jordens ressourcer. Vi skal værne om vort miljø. Gennem salg af kvoter til produktion af et vist antal svin kan produktionsmængden besluttes politisk. Et forbud mod lange transporter af levende grise kan igen skabe basis for danske slagterier og lokale slagtehuse. Det skaber arbejdspladser.

Omstilling til lokalt produceret økologisk foder, dyrevelfærd og kødkvalitet grundlægger en produktionsform i landbruget, som både giver beskæftigelse og nettoeksportindtægter på samme niveau som i dag. Færre svin til eksport vil forringe betalingsbalancen. Omvendt vil selvforsyning med foderstoffer og værdiforøgelsen af produktet forbedre den. Dyrere kød for danske og udenlandske forbrugere er ganske vist mere luksus, men også en vej til at mindske kødforbruget og dermed øge den mere miljøvenlige grønne andel af vor føde.

Produktionsformen er ikke landbrugets eneste problem. Landbrugets enorme gæld er uholdbar, og regeringens støtte i form af tilladelse til mere gødskning, inddragelse af randzoner m.m. er ingen løsning. Ved lidt bedre indtjening omsættes lettelserne for erhvervet til voksende jordpriser og ny gældsætning. Det viser al erfaring. En omstilling af produktionsformen skal følges op med en omstilling af ejerformen.

Vi vil, at staten overtager den jord og de produktionsmidler, som den rent faktisk kommer i besiddelse af ved bankkrak via "skraldespandsselskabet" Finansiell Stabilitet. Vi vil også gøre det muligt for landmænd at sælge jord og produktionsmidler til det offentlige. Landmanden eller andre kan derefter forpagte disse ressourcer på langtidskontrakter. En alternativ vej er oprettelsen af lokale økologiske jordbrugsfonde, således som det er sket på Samsø, hvor unge landmænd takket være folkeaktier ved forpagtning kan få adgang til jord uden at skulle sætte sig i dyb gæld.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Eksempelvis: En nedsættelse af forbruget af Jordens ressourcer set i forhold til vores areal gennem svinekvoter, der begrænser produktionen.
- Eksempelvis: Et forbud mod lange transporter af levende svin - i første omgang otte timer.
- Overordnet: En statslig politik for ændring af ejerformen inden for landbruget.

4. En radikal reformpolitik

Enhedslistens produktionspolitiske delprogram er et bud på en radikal reformpolitik med et samfundsomvæltende økosocialistisk perspektiv.

At Enhedslisten har et økosocialistisk perspektiv betyder, at vores mål ikke er en demokratisk rød-grøn konkurrencestat. Men vi ser naturligvis gerne, at demokratisk prægede arbejdspladser udkonkurrerer de udemokratiske, at produkter der fremmer befolkningens velfærd og livskvalitet udkonkurrerer sundhedsskadelige produkter, og at økologi og alternativ energi udkonkurrerer miljøbelastende produktioner og atom- og kulkraftteknologi.

Samtidig ved vi, at konkurrencen kan være ulige, hvis kapitalistiske virksomheder ikke betaler omkostningerne for deres rovdrift på miljø og mennesker. Derfor arbejder Enhedslisten for politiske og økonomiske reguleringer af produktionen.

Reformpolitikken vil støde på stærk modstand fra de, der varetager magtfulde kapitalgruppers og det eksisterende samfunds interesser. Den kan kun gennemføres demokratisk med aktiv deltagelse af de involverede ansatte, brugere og forbrugere, fagbevægelsen og andre bevægelser og vil kun blive realiseret i takt med progressive forskydninger i magtforholdet mellem klasserne, lokalt, nationalt og internationalt.

Alvorlige kriser i hele og også dele af samfundet kan føre til, at selv skelsættende krav pludselig kan gennemføres. Det kan være i det dybt forgældede landbrug. Det kan være i den spekulationsdrevne

banksektor. Det kan være som følge af en forureningskatastrofe eller en alvorlig forværring af stress-epidemien.

Magtfulde bevægelser kan med afsæt i en krise pludselig slå igennem med en radikal dagsorden, hvor Enhedslistens produktionspolitik både kan være til inspiration og fungere som medspil. Større og mindre forandringer er mulige. Rækkefølgen og tidsperspektivet er umuligt at forudsige. Det samme gælder "kapitalens" modtræk og forsøg på at sabotere de fremskridt, som underminerer dens magt og profit. Historien følger ikke en bestemt plan.

Enhedslistens mål er socialisme, fællesejede af jord, den finansielle sektor og produktionsmidler. Vi forestiller os en fremtid med større lokal selvforsyning, men ikke uden international arbejdsdeling. Alverdens tilgængelige råstoffer er ulige fordelt over Jorden. Vi undværer nødig kaffe, te eller god chokolade. Skal Danmark kunne importere, så må Danmark kunne eksportere. Sådan er det. Men Enhedslisten vil ikke den nyliberalistiske konkurrencestat. Vi vil ændre handels- og produktionsvilkårene.

En demokratisk rød-grøn omstilling af produktionen rummer svar på, hvad det er for typer af produktioner og erhverv vi skal leve af og for, og hvordan vi skal leve, på arbejdsløsheden, den sociale krise, demokratiets problemer og den økologiske og klimamæssige krise. Investeringskrisen skal løses ved at udvikle et alternativ til det eksisterende bank- og kreditvæsen, hvis magt, indflydelse og skadevirkninger skal kvæles.

5. Det globale perspektiv

Rammen for Enhedslistens virke er ikke kun dansk. Vi er et internationalistisk parti. Svaret på udfordringerne må derfor ikke begrænse sig til, hvordan danskerne isoleret set kan klare dagen og vejen. Vi skal være solidariske i forhold til arbejderklassen i andre lande og i forhold til den fattige del af verden. Vi har et globalt perspektiv.

Danmark er som sagt meget afhængig af handel med udlandet. Vi ønsker at reducere importen og øge selvforsyningen i Danmark. Andre lande skal også have ret til at øge selvforsyning. Selvforsyning kan være nødvendigt i tilfælde af kriser og krig, og det er et godt bæredygtigt princip, at der skal være så kort som muligt fra produktionsstedet til forbrugerne.

Vi ønsker ikke, at Danmark skal presse på for at eksportere danske varer og tjenesteydelser til fattige lande. Eksport af kemikalier, kosmetik, pesticider m.v., som ikke må markedsføres i Danmark, bør forbydes.

Vi finder, at den nuværende sammenblanding af eksport og udviklingsbistand er usolidarisk. Den er udtryk for økonomisk imperialisme. Vi anerkender fattige landes behov for at beskytte deres produktion med importtold og tekniske handelshindringer samt at bruge toldindtægter til at opbygge velfærdsinstitutioner og infrastruktur.

Enhedslisten ønsker international samhandel og anerkender, at mange lande kan være stærkt afhængige af samhandel, og at handel kan være led i en udviklingsstrategi i fattige lande. Enhedslisten ønsker, at handlen bidrager til udvikling til gavn for miljø og mennesker og arbejder for, at importtoldindtægter fra fattige lande anvendes til fattigdoms- og miljøorienteret udviklingsbistand i fattige lande.

Enhedslisten vil - på trods af EU - åbne for toldfri import af varer fra fattige lande, hvis de vel at mærke klart er skabt under hensyn til miljø og mennesker.

Enhedslisten er imod handelsaftaler, hvor der lægges begrænsninger på staternes egen lovgivning og regeringernes politiske prioriteringer, når de tilgodeser befolkningens behov og interesser over hensynet til markedet og udenlandske koncerner. Hver af disse globale handelsaftaler fra World Trade Organisation (WTO) og regionale handelsaftaler er i deres helhed til fordel for de multinationale selskaber og de rige lande. Når enkeltelementer i nogle af aftalerne er til fordel for fattige lande, er der oftest store problemer med at håndhæve dem, fordi de fattige landes sanktioner ikke udgør en trussel for de rige lande.

De tiltag, som beskrives i dette program, står både nationalt og internationalt i modsætning til EU's krav om liberalisering af økonomien. Enhedslisten vil udfordre EU's regler så langt som muligt. Der eksisterer stadigvæk en række uudnyttede muligheder for offentligt indkøb, som tager hensyn til miljø, mennesker og skattebetaling.

Men i sidste ende vil en gennemførelse af programmet føre til et opgør med EU og kan derfor rejse spørgsmålet om Danmarks medlemskab af EU.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: En sammenhængende bistands- og handelspolitik, således at vi støtter fattige landes produktionssektor, aftager deres produkter og undlader at støtte dansk eksport til disse lande, hvis danske varer skader de fattige landes egen produktion.

- Overordnet: Regler mod social dumping, hvilket betyder, at varer, der importeres skal være frembragt under anstændige miljø-, løn- og arbejdsforhold. Alternativt kan de pålægges en importtold, som føres tilbage til det pågældende land som støtte til den lokale fagbevægelse eller en NGO anerkendt af Folketinget. Her bør der udvikles internationalt bindende regler.

- Eksempelvis: Toldfri import fra fattige lande uden at stille krav om, at de skal afskaffe deres importtold.

Enhedslistens globale perspektiv handler også om, at Danmark er en integreret del af de multinationale selskabers globale netværk. Inden for nogle brancher beherskes den globale produktion, service og handel af nogle få selskaber, der har en enorm magt i forhold til staters lovgivning og internationale aftaler.

De multinationale selskaber arbejder f.eks. ihærdigt for, at alle internationale handelsaftaler indeholder ISDS (Investor State Dispute Settlement). Det betyder, at stater skal give erstatning til selskaber, hvis en forbedring af f.eks. miljø- eller sundhedslovgivningen berører deres fremtidige profitmuligheder.

De multinationale selskabers profitinteresser går forud for demokrati, velfærd og miljø. Enhedslistens internationalt orienterede politiske kamp og vores politiske arbejde for en demokratisk rød-grøn produktionspolitik drejer sig derfor også om et opgør med de multinationale selskabers magt. Det er her nødvendigt at fagbevægelsen og andre bevægelser, partier m.m. samarbejder med ligesindede i andre lande, opbygger netværk og danner alliancer.

De multinationale selskaber skal splittes op i mindre selskaber, som statsmagter kan kontrollere, demokratisere og socialisere.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: Opbygning af internationale samarbejder, netværk og alliancer imod de multinationale selskaber og internationale organisationer, der varetager deres økonomiske og politiske interesser.

- Eksempelvis: Afvikling af ISDS (Investor State Dispute Settlement) i internationale handelsaftaler.

- Eksempelvis: Kommuners, pensionskassers og borgernes deltagelse i vare- og investeringsboykot af selskaber, der f.eks. overtræder internationale aftaler om børnearbejde, miljøbeskyttelse og folkeretten.

- Eksempelvis: Realisering af internationale standarder vedrørende løn- og arbejdsforhold, miljø og skattebetaling.

6. En behovs-, velfærds- og lighedsstyret adgang til forbrug

En behovsstyret udvikling af produktion og erhverv er defineret ved, at den skaber tilstrækkeligt med livsfornødenheder som føde, tøj, boliger og andre materielle goder af god kvalitet. Sammen med god

service, øget fritid og fællesskab kan vi opnå en bedre livskvalitet. Hvad livskvalitet nærmere dækker afhænger af den sociale og historiske situation, mennesket befinder sig i.

Under det nuværende økonomiske system nærmer vi os en behovsstyret økonomi ved:

- At nogle goder er skattefinansierede og derfor gratis tilgængelige for den enkelte. Det gælder f.eks. lægehjælp, herunder tandlæge, lægeordineret medicin, daginstitutioner og skoler, herunder økologisk skole- og institutionsmad, handicap- og hjemmehjælp, og væsentlige dele af kulturudbuddet. Rammerne for disse goders udformning, fordeling og offentlige finansiering fastsættes politisk af folkevalgte i dialog med brugere, ansatte og deres repræsentanter på nationalt eller lokalt niveau.

- At andre goder er forbudt, når det er samfundets opfattelse, at de er i konflikt med væsentligere behov og prioriteringen af sundhed, miljø og bæredygtighed. Det gælder f.eks. produkter, hvis tilblivelse eller egenskaber ikke opfylder minimumskrav inden for arbejdsforhold, miljø- og bæredygtighed. Det gælder bl.a. phthalater og andre farlige kemiske stoffer.

- At nogle goder er offentligt støttede f.eks. offentlig transport, sunde og basale fødevarer.

- At andre goder er belagt med afgifter f.eks. privatbiler, som skader miljø og bæredygtighed og ikke kan anvendes selvstændigt af børn, unge og gamle. Når vi belægger goder med afgifter, kan vi anvende indtægten til at skabe alternativer, så disse bliver mere attraktive. Vi kan f.eks. udbygge den kollektive trafik, gøre den hurtigere og billigere for at minimere biltrafikken.

Det er et mål for Enhedslisten, at produktionsudvikling styres af behovsopfyldelse frem for profit, og at forbruget styres af frit valg inden for ovenstående rammer. Forskelle i den disponible indkomst skal udlignes over skatten og offentlige ydelser, så der bliver et mere lige frit valg mellem de goder, man betaler for, end vi ser i dag, hvor store dele af befolkningen er afskåret fra mange goder, som kun de rige har råd til. Når alle får mulighed for fuld beskæftigelse bliver øget fritid til et valgt gode, idet der kan være et frit valg mellem en længere arbejdsdag med højere løn og en kortere arbejdsdag med en tilsvarende lavere løn. Når borgerne får de samme økonomiske muligheder, er der lige adgang til at få opfyldt behov og ønsker.

Borgernes efterspørgsel er således den mekanisme, der kommer til at fordele ressourcer til de produktioner forbrugerne ønsker, og på samme måde bliver virksomhedernes udbud den mekanisme, der fordeler goderne til de forbrugere, som ønsker at købe dem.

Enhedslistens mål er, at produktionsudvikling styres af behovsopfyldelse frem for de blinde markedskræfter. Forskelle i den disponible indkomst skal udlignes, så der bliver et mere frit valg mellem de goder, man betaler for, for mindrebemidlede borgere.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: En solidarisk lønpolitik.

- Overordnet: At der sikres en højere grad af økonomisk lighed ved at øge beskatningen af de højere indkomster, genindføre formuebeskatningen og hæve niveauet for overførselsindkomster.

- Eksempelvis: At sunde og økologiske fødevarer fremmes bl.a. gennem forbud mod sundhedsskadelige sprøjtemidler.

- Eksempelvis: At miljøtiltag i form af separering og genanvendelse af spildevand præmieres.

- Eksempelvis: At afgifter på benzin, brændselolie, el (fra ikke vedvarende energikilder), vand, hæves, for at begrænse forbrug og produktion af disse varer, og at der gives økonomisk kompensation til borgere med lave indkomster, hvis der indføres afgifter, der vender den tunge ende nedad. Kompensationen kan finansieres af afgifterne, ligesom indtægterne fra disse kan anvendes til at finansiere alternativer f.eks. præmiering af miljøtiltag og anvendelse af alternativ energi.

- Overordnet: At statens tilskud til kommuner og regioner hæves, så velfærdsydelserne kan forbedres og ligheden øges, bl.a. via gratis daginstitutioner og mad i daginstitutioner og skoler, samt mere personale til pasning, undervisning og pleje.

Efterspørgslen efter varer og tjenester er i en markedsøkonomi en drivkraft i udviklingen af produktionen. Købekraften kan blive en progressiv magtfaktor, hvis forbrugerne går sammen, organiserer sig og stiller krav til virksomheder om at fremstille eller importere varer, der er bæredygtige, miljørigtige, og hvor de ansatte har ordentlige løn- og arbejdsforhold.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: En statslig etisk mærkningsordning - gerne i samarbejde med andre lande. Vi vil sikre information til forbrugerne om miljø samt løn- og arbejdsforhold under produktionen samt om leverandøren overholder ILO-retigheder og betaler skat.

7. Demokrati i stedet for profittyranri

Demokrati er mere end beslutninger om fælles offentlige anliggender i kommuner, regioner og Folketing.

Den grønne politiske bevægelse begyndte med modstanden mod a-kraft. Den skabte grundlaget for vindmølleproduktionen, videreudvikling af fjernvarmeforsyningen m.m. Den grønne bevægelse genererer nyttige arbejdspladser i Danmark og er en konkurrencefordel i forhold til andre lande.

På samme måde skabte den røde arbejderbevægelses velfærdsstat ikke kun mange nyttige arbejdspladser i den offentlige sektor. Den skabte også ved hjælp af tilskud til allehånde hjælpemidler f.eks. grundlaget for, at danske høreapparater har en førende position på verdensmarkedet.

Danmark var det første land, hvor tunghøre borgere fik skattefinansierede høreapparater. Det skabte springbrættet til verdensmarkedet. Hørerapparater er pt. elektronikbranchens bedst sælgende produkt på eksportmarkedet. Medicinsk udstyr og insulinproduktionen har en lignende historie. Altså, den røde arbejderbevægelses resultater genererer arbejdspladser ikke alene i den offentlige sektor, men også i produktion til hjemmemarked og eksport.

Man hylder ofte markedet, den politiske og erhvervsmæssige elite og fremragende specialiserede fagfolk uden at opdage, at den væsentligste kraft bag mange fremskridt og en væsentlig del af landets produktionsgrundlag og skabelsen af arbejdspladser er demokratiets folkelige bevægelser og deres engagement i udviklingen af fremtidens samfund.

Demokrati er en forudsætning for Enhedslistens produktionspolitik. Det er mest retfærdigt, at alle i produktionsprocessen har indflydelse på, hvad de er med til at producere. På samme måde skal brugere og forbrugere have indflydelse på det, de bruger eller forbruger.

Og det er mere effektivt og bæredygtigt, at vi sammen beslutter, hvad vi har brug for at producere i stedet for at lade det styre af profitinteresser.

Demokratisk deltagelse giver sammen med rød-grøn bevidsthed mere engagement på arbejdspladsen, innovation og ansvar for produktion og forbrug. På den måde er demokrati med til at fastholde og skabe arbejdspladser.

Ansattes indflydelse giver større arbejdsglæde, bedre arbejdsvilkår og arbejdsmiljø, hvilket er fremmende for kvalitet og produktivitet. Ansatte skal have rum for at udfolde deres faglige stolthed. Ansattes indflydelse giver også en bedre arbejdsorganisering, fordi de kender arbejdsprocessen og dens problemer. Indsigt og innovation kan fremmes gennem rotationsordninger. Forudsætningen for de positive resultater er naturligvis, at også de ansatte får noget ud af det f.eks. i form af bedre arbejdsmiljø, nedsættelse af et stressende arbejdstempo og kollektive goder.

En virksomheds beslutninger har ikke alene betydning for virksomheden, men for medarbejderne og hele samfundet. En styrkelse af forbrugere, brugere og ansattes indflydelse giver bedre produkter.

Brugere og forbrugere er gode "kvalitetseksperter". De har en umiddelbar interesse i det, virksomheden skaber. Grønne forbrugere og forskellige forbrugerbevægelser har f.eks. haft en afgørende betydning for den voksende efterspørgsel efter økologiske fødevarer og dermed udviklingen af disse produkter.

Muligvis er den udkældte rundkredspædagogik og fri leg - der også er demokratiske øvelsespladser - vigtige forudsætninger for udviklingen af fantasi, kreativitet og innovation i håndteringen af såvel samfundsproblemer som skabelsen af nye økonomiske sektorer. Vi kan til ovenstående brancher tilføje sektorer som design, arkitektur, legetøj, spil, it-programmer, undervisningsmidler, film og tv-serier og anden "oplevelsesøkonomi" bl.a. med betydning for turisterhvervet.

Demokrati, fantasi, kreativitet og innovation læres, udvikles og udfoldes ved at praktisere dem i form af samtaledemokrati, deltagerdemokrati, selvforvaltning og medbestemmelse. Derfor skal det prioriteres i institutioner og skoler, på arbejdspladser og i erhvervsliv.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: At målformuleringer og indsatser inden for institutioner, skoler og andre uddannelsesinstitutioner styrker de demokratiske, sociale, miljøorienterede, kreative og innovative aspekter i socialiseringen og uddannelsen af den opvoksende generation.

8. Demokrati i produktionen

Produktion er en proces, hvor mennesker gennem deres arbejde og med anvendelse af produktionsmidler omdanner ressourcer til produkter. I dag er det meste af produktionsapparatet privat ejendom, og formålet med produktionen er at skabe profit - ikke maksimal samfundsnytte. Mens arbejdsgiverne og deres organisationer med hjælp fra skiftende regeringer søger at presse produktionsomkostningerne ned, ikke mindst aflønningen af arbejdskraften, ønsker Enhedslisten at forbedre muligheden for demokratisk ledelse og at sprede ejerskabet til produktionsmidlerne.

Demokrati i produktionen og medejerskab kan engagere de ansatte til at forbedre produktionen, spare på ressourcerne og udvikle nye metoder og produkter.

De ansatte har en umiddelbar interesse i deres arbejdsforhold. Kampen for et bedre arbejdsmiljø kan ændre teknologien, skabe en drejning i produktivkræfternes udvikling. Det handler f.eks. om eldrevne køretøjer på en arbejdsplads. Kampen for et bedre arbejdsmiljø kan også påvirke produkterne. Det handler f.eks. om afskaffelse og begrænsning af sprøjtegifte m.m. i landbrug og gartnerier.

I de fleste virksomheder har de ansatte ingen reel indflydelse på beslutningerne. De afgøres af direktionen og i kredsen af ejere af virksomheden, der træffer beslutningerne ud fra markedets logik og behovet for størst muligt overskud. De ansatte er fremmedgjorte over for arbejdet. Dels ved, at andre ejer produktionsmidlerne og dels ved, at hans/hendes arbejdskraft er blevet en vare, som skal sælges til den højest mulige pris – den er ikke en del af personen. Dette gælder i industrivirksomheder og i offentlige institutioner, hvor de ansatte sælger empati og omsorg, men begrænses i omsorgen pga. utilstrækkelige ressourcer.

Virksomheder, hvor alle er fælles om at afgøre, hvad der skal laves, og hvordan produktionen foregår, har mulighed for at producere mere med de samme ressourcer og den samme investeringssum. De ansatte kan lave jobrotation og derved opnå større forståelse for hinandens arbejde, hvilket kan minimere ensidigt gentaget arbejde og modvirke konflikter internt i virksomheden eller velfærdsinstitutionen. Samlet vil de ansatte stå stærkere som kollektiv og dermed øge arbejderklassens styrke i samfundet. De vil opnå viden og erfaringer i at styre, der vil være uundværlige i et socialistisk samfund.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Eksempelvis: En kortlægning af forskellige former for demokratisk praksis i danske virksomheder, og om der er en sammenhæng mellem virksomhedernes demokratiske praksis, deres indtjening og overlevelse.
- Eksempelvis: En undersøgelse af om medarbejderindflydelse og social ansvarlighed (CSR, Corporate Social Responsibility) er gældende for store og multinationale virksomheder, hvilket fordrer tæt internationalt samarbejde.

I privatejede produktionsvirksomheder er samfundets, medarbejdernes og forbrugernes direkte og formelle indflydelse minimal. Aftaler på arbejdsmarkedet, på virksomheden og lovgivningen begrænser dette.

Der findes aftaler om tillidsrepræsentanter, om arbejdsmiljørepræsentanter, om oprettelse af samarbejdsudvalg og om medarbejderrepræsentation i A/S-bestyrelser, hvor ansatte kan forhandle væsentlige spørgsmål i virksomheden. Men ledelsen har ledelsesretten. Enhedslisten kræver, at medarbejderne skal have reel medindflydelse på deres arbejdsforhold, arbejdsopgaver og virksomhedens andre beslutninger.

Et første skridt kunne være, at de ansatte vælger nærmeste leder (sjakbajs, værkfører, teamleder, mellemlider) og planlægger besætning af arbejds hold eller lignende.

Den danske model er, at arbejdsmarkedsforhold, løn og arbejdsvilkår aftales mellem arbejdsmarkedets parter. Forhandlingsresultaterne er således et produkt af de aktuelle styrkeforhold mellem fagbevægelsen og arbejdsgiverne.

Den danske model styrker fagbevægelsen og et organiseret arbejdsmarked. Den betyder samtidig, at fagbevægelsen føler et ejerskab til resultater af klassekampen. Det er bedre, at de progressive forandringer er forankret i fagbevægelsen end alene i den borgerlige stats lovgivning.

Kampen for arbejderkontrol foregår i hverdagen som en tilkæmpet indflydelse og kan bekræftes gennem lokalaftaler. Vi kan iagttage denne tendens i kimform, når klubber eller tillidsrepræsentanter har erobret ledelsesopgaver som planlægning af holdbesætning eller arbejdets tilrettelæggelse.

Enhedslisten vil arbejde for:

Alle krav, der sikrer arbejderkontrol i form af en reel bestemmelsesret gennem de lokale klubber. Det gælder:

- Kontrol med ansættelser og fyringer
- Kontrol med arbejdsvilkår og arbejdsmiljø, herunder ny teknik
- Kontrol med virksomhedens regnskaber, investeringer og grøn omstilling.

Kampen for kontrolkravene koordineres på brancheplan. Målet er, at der dannes egentlige virksomhedsråd, bestående af valgte repræsentanter for de ansatte. Kampen for arbejderkontrol og virksomhedsråd kan ses som led i et opbrud. Det kan understøttes af lovgivningsmagten, men det er under alle omstændigheder afgørende, at lovfæstede arbejderrettigheder udmøntes af arbejdsmarkedets parter.

9. Erhvervs- og iværksætterstøtte

Grundlæggende ønsker Enhedslisten ikke at bruge lønmodtagernes skatteindbetalinger til erhvervsstøtte. I nogle tilfælde kan det dog være relevant at understøtte en omstilling. Således har vi alle en interesse i at omstille til vedvarende energi, mindre ressourceforbrug, økologisk fødevarerproduktion m.v..

Som et led i dette kan vi omstille eksisterende støtteordninger og ændre på afgiftsstrukturer. I forbindelse med støtte til sådanne formål ønsker Enhedslisten også at sikre, at den offentlige støtte ikke kapitaliseres til

fordel for ejerne af disse virksomheder. Sådanne støtteordninger bør derfor kombineres med krav om, at overskud geninvesteres i virksomheden eller i tilsvarende formål, sådan at arbejdspladser og fortsat udvikling sikres.

Når lønmodtagernes skattepenge bruges til at sikre virksomheders udvikling, bør medarbejderne også sikres afgørende indflydelse på virksomhedens investeringer og udviklingsplaner. Støtteordninger bør indrettes sådan, at de opmuntrer til at etablere kollektive ejerformer, hvor medarbejdere, lokalsamfund, kommuner, regioner, stat m.v. kan indgå.

Enhedslisten vil arbejde for:

Eksempelvis: At erhvervsstøtteordninger omlægges så de understøtter grøn omstilling, kollektive ejerformer, lokal indflydelse og medbestemmelse til medarbejderne.

Mennesker, der har en god ide, skal have langt bedre muligheder for at etablere en virksomhed, end de har i dag. Kommunerne skal have mulighed for at understøtte, at arbejdsløse får mulighed for i fællesskab at starte nye virksomheder. Iværksætterhuse kan danne udgangspunkt for dette og der skal være mulighed for at starte nye virksomheder op på dagpenge eller kontanthjælp. Det helt afgørende er, at støtte mennesker i selv at tage initiativ og at de får den relevante støtte, når de selv føler, de har brug for den.

10. Alternative virksomhedsformer

Det kapitalistiske økonomiske system er udemokratisk, fordi magten ligger hos et lille mindretal, der ejer kapitalen og ressourcerne og fordi de tilegner sig og råder over den opnåede profit. Derfor foretrækker Enhedslisten andre ejerformer bl.a. demokratiske kooperativer, hvor profitten ikke tjener de få private ejeres egne økonomiske interesser.

De alternative virksomheder, som Enhedslisten ønsker fremmet, er kendetegnet ved:

- At der ikke kan udtrækkes kapital til private formål, og at virksomheden ikke betaler ekstraordinært høje lønninger og giver dyre frynsegoder.
- At overskud anvendes til virksomhedens fremme eller almennyttige formål.
- At virksomheden enten er direkte ejet af de ansatte og/eller forbrugerne eller deres demokratiske organisationer eller medlemmer af disse organisationer eller det offentlige.
- At de ansatte har reel medbestemmelse på deres egne arbejdsvilkår og arbejdsmiljø og rettidig forhandlingsret, når det handler om større beslutninger om virksomhedens økonomi, miljø, investeringer, omstruktureringer og outsourcing samt ret og tid til møder i arbejdstiden.
- At virksomheden har et socialt, økologisk og anerkendt behovsorienteret sigte.

Disse virksomheder kan være organiseret som demokratiske kooperativer, socialøkonomiske virksomheder, offentlig produktion, medarbejderejede virksomheder og andelsvirksomheder.

De alternative virksomheder er væsentlige for udviklingen af en miljømæssig og social bæredygtig økonomi og kan bidrage aktivt til en omstilling af produktionen.

De alternative ejerformer er gode som virksomhedsform for nogle innovative iværksættere, fordi de er demokratiske. De kan hjælpe mennesker ind på arbejdsmarkedet og give mennesker med handicap og sårbarhed en værdig beskæftigelse. De har ofte vist sig bedre til at klare økonomiske kriser og sikre forsyningen af varer og tjenesteydelser til borgerne, da profitten til ejerne ikke er formålet med produktionen. Endelig er det vigtigt at bemærke, at medarbejderejede og -styrede kooperativer ikke udflytter produktionen til et andet land, da det vil gå ud over dem selv.

De alternative virksomhedsformer er også en mulighed i landbruget som alternativ til traditionelt selveje og aktieselskaber.

Alternative virksomhedsformer og virksomheder med demokratisk indflydelse fungerer mere samfundsnyttigt, og de peger frem mod et socialistisk samfund med fælleseje af jord og produktionsmidler og en behovs-, velfærds- og lighedsstyret adgang til forbrug. Derfor skal de styrkes.

Men så længe traditionelle private profitorienterede virksomheder dominerer, vil de alternative blive presset af konkurrencen på det kapitalistiske marked. Denne konkurrence er ikke nødvendigvis "på lige vilkår", fordi de private virksomheder ofte er større og mere kapitalstærke, og fordi de har større muligheder for at presse deres ansatte, øge overskuddet og dermed kunne producere mere effektivt og billigt.

Derfor arbejder Enhedslisten for, at love, regler, skatter, afgifter og tilskudsordninger favoriserer virksomheder med udvidet demokratisk indflydelse og arbejderkontrol og medarbejderejede virksomheder, der producerer bæredygtigt og socialøkonomisk, bliver favoriseret i forhold til traditionelle virksomheder.

Denne favorisering spiller sammen med en politik, hvor den offentlige sektor påvirker forbrugs- og produktionsomstillingen både herhjemme og internationalt ved at stille generelle krav til offentlige indkøb og ved at etablere et etisk mærke, som supplement til det økologiske. Det er her vigtigt, at brugerne af de offentlige institutioner og forbrugerne af de offentlige virksomheders produkter organiserer sig og får indflydelse på, hvilke varer og tjenester, der udbydes, samt sikrer sig, at løn- og arbejdsforhold er i orden.

Den offentlige sektor kan endvidere stimulere en demokratisk rød-grøn omstillingsproces bl.a. gennem offentlige investeringer og forskningsinitiativer.

Enhedslisten vil arbejde for:

Overordnet: At det offentlige køber

- de billigste varer, der opfylder en defineret kvalitet og holdbarhed,
- varer, der er miljøvenlige og fremstillet på et bæredygtigt grundlag, herunder så vidt muligt lokalt eller regionalt
- varer og tjenester, der er fremstillet på arbejdspladser med ordentlige løn- og arbejdsforhold,
- varer og tjenester fra virksomheder, der betaler skat i producentlandet, samt har åbenhed i leverandørkæder og kontrol med, at forholdene er i orden. Der skal gælde kædeansvar så langt tilbage i leverandørkæden, som det er væsentligt og praktisk muligt.
- varer der er produceret på virksomheder med et almennyttigt sigte f.eks. socialøkonomiske virksomheder og demokratiske kooperativer. Et almennyttigt sigte kan f.eks. være fokus på uddannelse, sociale hensyn og demokratisk inddragelse.
- Overordnet: En lovgivning der favoriserer alternative virksomhedsformer og virksomheder med arbejderkontrol,
- Eksempel: Skattenedsættelse eller skattefritagelse for alternative virksomhedsformer, der er demokratisk drevet, producerer bæredygtigt og hvor overskud bliver i virksomheden eller investeres i lignende virksomheder.

Enhedslisten vil fremme virksomheder med et socialt, økologisk og behovsorienteret sigte. De gør arbejdet meningsfuldt og medvirker til at gøre deres arbejdspladser attraktive.

Ansatte vil normalt slås for den arbejdsplads, der giver dem brød på bordet. Kun en stærk fagbevægelse kan sikre, at konkurrerende arbejdspladser er overenskomstdækkede, så man ikke underbyder hinanden på løn- og arbejdsforhold.

At attraktive arbejdspladser udkonkurrerer mindre attraktive arbejdspladser er set i et udviklingsperspektiv godt og i det mindste et vilkår, så længe der eksisterer kapitalistiske produktionsforhold. Kun en solidarisk fagbevægelse kan sikre, at arbejdspladser præget af udemokratiske forhold, et ringe arbejdsmiljø, dårlige arbejdsvilkår og et meningsløst arbejde bliver mere demokratiske og attraktive. Ved lukning af virksomheder uden et socialt, økologisk og anerkendt behovsorienteret sigte skal samfundet træde til og sikre en omstilling af virksomheden, at de ansatte efteruddannes til andre erhverv eller får andre typer af jobs.

11. Lokal produktion i "Vandkantsdanmark"

Nogle områder i landet er de senere år blevet tømt for produktionsvirksomheder, håndværk og detailhandel. Familier med et solidt indkomstgrundlag er flyttet mod de store byer. Det sker også, fordi der er en generel forarmelse af "vandkantsområderne". Ringe infrastruktur og skolelukninger er blot to eksempler på tilstanden. Mindrebemidlede, ofte på overførselsindkomster, flytter den modsatte vej - bl.a. tiltrukket af lave boligpriser. Den forandring underminerer skattegrundlaget.

Afviklingen af produktion og service i landdistrikterne skyldes deres koncentration i og omkring de store byer og i butikcentre, som al efterspørgsel retter sig imod.

Koncentrationen øger transportbehovet, som forøger ressourceforbrug og belaster miljø og klima.

Svaret på problemerne er samfundsnyttige arbejdspladser. De kan skabes gennem en alsidig, grøn og økonomisk bæredygtig omstilling af landbruget. Midler fra EU og staten, overskud fra vindmølle drift m.m. skal kunne indgå i udviklingen af offentligt ejede landbrug eller i lokale jordbrugsfonde.

Der kan ligeledes etableres arbejdspladser gennem udbygningen af den vedvarende energi i form af kommunale eller laugsejede vindmøller, solcellleanlæg m.m. Overskud kan anvendes til at videreudvikle dem eller kanaliseres ind i energirenovering af bygningsmassen.

En aktiv anvendelse af planlovgivning i kampen mod store butikcentre såvel som i placeringen af erhverv og andre aktiviteter kan bidrage til at fastholde og udvikle det lokale erhvervsliv - ikke mindst for de mindre erhvervsdrivende. Udviklingen kan understøttes økonomisk gennem kreditter hos den lokale afdeling af en samfundsbank.

Forsøg med kommunal produktion og produktion drevet af virksomheder med nye ejerformer støttet af egnsudviklingsmidler er også en vej. Det skal også være muligt at etablere forskellige modeller for byttehandel, timebanker og lokal valuta som afgrænsede forsøgsordninger. Fødevarerfællesskaber er aktuelle eksempler på lokale initiativer, der giver adgang til forsyninger af lokale varer uden om detailhandel. Endelig er det vigtigt at understøtte vandkantskommunernes service og økonomi med en 100 pct. statsrefusion af overførselsindkomster og ydelser, som kommunerne reelt ikke kan påvirke.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: Ændringer i planlovgivningen, således at den mere aktivt kan anvendes til at afhjælpe "Vandkantsdanmarks" problemer.
- Eksempelvis: Lov om forsøgsordning med kommunal produktion og produktion under nye ejerformer med støtte fra statslige midler til egnsudvikling.
- Eksempelvis: Lov om og forsøgsordninger for byttehandel, timebanker og lokalvaluta inden for et afgrænset geografisk område.
- Eksempelvis: Lov om 100 pct. refusion af overførselsindkomster og ydelser, som kommunerne reelt ikke kan påvirke.

12. Kommunal og statslig produktion og service

Megen produktion af tjenesteydelser foregår allerede i den offentlige sektor – især i kommunerne og regionerne – som er styret af valgte politikere. Enhedslisten mener, at offentlig produktion og service skal fremmes. Det handler primært om gratisydelser, men salg af offentlig produktion og service kan også komme på tale. Kommuner og regioner kan allerede inden for kommunalfuldmagts rammer fremme lokal offentlig produktion.

Inden for de sidste 20-25 år er en lang række virksomheder inden for forsyning, infrastruktur, sikkerhed, omsorg, pleje, sundhed, pasning og uddannelse blevet privatiserede. Det har begrænset eller fjernet mulighederne for at træffe demokratiske beslutninger om, hvilken velfærd og hvilken service der skal være i samfundet. I stedet er det profitmotivet og markedskræfterne, der styrer. Derfor er Enhedslisten imod privatisering og kræver i stedet, at virksomhederne i disse sektorer overtages af stat eller kommune eller overføres til andre kollektive ejendomsformer samt demokratiseres.

Store dele af den traditionelle produktion er lige så afgørende for velfærden og for samfundet. Det gælder energiproduktionen og produktionen af vindmøller, solceller o.l. Det gælder medicinproduktionen og produktionen af medicinalteknologi. Og det gælder fødevarerproduktionen. Enhedslisten arbejder for, at disse virksomheder underlægges krav til, hvad der forskes og udvikles i, og hvad der produceres og hvordan. Vi kræver, at der er fuld offentlighed om deres investerings-, forsknings- og udviklingsbeslutninger samt deres regnskaber. Vi ser disse krav som et skridt i retning samfundsovertagelse og demokratisering eller overgang til andre kollektive ejendomsformer.

Det er vigtigt med fuld samfunds kontrol med personfølsomme oplysninger. Det er ligeledes vigtigt at ændre og udvikle den offentlige sektors it-programmer, så de bygger på open source. Open source betyder, at it-programmernes koder er tilgængeligt for alle og gratis. Alle har ligeledes ret til at anvende og videreudvikle dem. Brugen af open source giver uafhængighed af leverandører og billigere produkter. Det giver et større antal udviklere og dermed bedre produkter.

Enhedslisten støtter ikke umiddelbart OPP – Offentlige-Private Partnerskaber - hvor private, kapitalfonde og pensionskasser står for finansieringen af offentlige projekter, fordi de er for dyre for samfundet i det lange løb. Regioner og kommuner skal i stedet frigøres fra skiftende regerings anlægslofter. Staten eller Nationalbanken skal støtte den eksisterende kreditinstitution, Kommunekredit, så der kan sikres billige lån til kommuner og regioners nødvendige investeringer. Kommunekredit indgår i en kommende samfundsbank.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: At lov om social service udnyttes til at tilbyde alternativ beskæftigelse til arbejdsdygtige med nedsat arbejdsevne.
- Eksempelvis: At der oprettes kommunale landbrug, som kan produceres fødevarer til egne institutioner.
- Eksempelvis: At kommunale energirenoveringsopgaver styres som en kommunal myndighedsopgave og udføres af en kommunal håndværkerafdeling.
- Overordnet: At offentlig produktion skal være deltagerstyret, skabe gode jobs og være miljørigtig og økologisk.
- Overordnet: At staten opretter produktion, hvor der ikke er national konkurrence f.eks. DSB vedligehold.
- Overordnet: At store dele af forsyningssektoren og infrastrukturen tilbageføres til offentligt regi f.eks. DONG Energy
- Eksempelvis: At den offentlige sektor skal anvende open source, hvis det er muligt.

13. Etableringen af en virksomhedsfond og begrænsning i udflytning af virksomheder

Virksomheder lukker under krisen. Andre virksomheder, afdelinger og opgaver flytter til udlandet.

Det betyder færre skatteindtægter, og at fællesskabet (den offentlige sektor) overtager en økonomisk byrde med forsørgelsen af de tidligere ansatte. Samfundets sociale omkostninger er oftest større, end hvad underskud og manglende profit beløber sig til i den enkelte virksomhed. Dette er en systemfejl ved en kapitalistisk produktionsmåde. Den sigter efter en maksimering af den private profit og indregner ikke konsekvenserne for hele samfundet.

Det er vigtigt at sætte hindringer ind for, at virksomheder flytter produktioner og virksomheder væk fra Danmark for at opnå billigere arbejdskraft, der stiller færre krav, for at undgå miljø-, arbejdsmiljø- eller anden lovgivning eller for at slippe billigere i skat. En virksomhedsfond, finansieret af lovpligtige indbetalinger fra virksomhedsejerne, kan være med til at forhindre udflytning af arbejdspladser.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: At der under en samfundsbank etableres en virksomhedsfond med forkøbsret til udflyttende virksomheders produktionsfaciliteter.
- Eksempelvis: At virksomhedsfonden opkøber virksomheder, der bidrager til indfrielse af vedtagne samfundsmål inden for klima, miljø, forsyning, infrastruktur. Virksomhedsfonden kan låne i Samfundsbanken.
- Eksempelvis: At de opkøbte virksomheder drives videre som en virksomhedsfondsejet virksomhed eller som kooperativ virksomhed, andelsselskab, socialøkonomisk virksomhed, kommunal eller statslig virksomhed, hvor fondens midler kan indgå som fremmed kapital. Uanset form skal ansatte have reel medbestemmelse på deres egne arbejdsvilkår og arbejdsmiljø. Endvidere skal de ansatte have rettidig forhandlingsret, når det handler om større beslutninger om virksomhedens økonomi, miljø, investeringer, omstruktureringer og outsourcing. Virksomheden har et defineret samfundsnyttigt formål og pligt til vidensdeling.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: At skattelovgivningen indrettes således, at spekulation i en lavere beskatning ved udflytning af hele eller dele af virksomheden til udlandet modvirkes.
- Eksempelvis: At udflytning af virksomheder og afdelinger samt outsourcing af opgaver kun kan foregå til lande, som overholder FN-organisationen ILO's (International Labour Organisation) standarder for ansat arbejdskraft og internationale miljøregler.
- Eksempelvis: At staten pålægger virksomheder en udflytningsafgift, der tilfalder virksomhedsfonden, såfremt udflytningen samlet set fører til en større klimaødelæggende CO₂-belastning og forurening.
- Eksempelvis: At virksomheder indsætter et fyringsdepositum i virksomhedsfonden, der udløses, hvis en afskediget medarbejder ikke er i beskæftigelse inden 3 måneder efter fyringen.

14. Banker og kreditvirksomheder

Finanskrisen har lært os, at liberaliseringen af bankerne var en fejl. Under finanskrisen har staten grebet ind og forhindret bankkrak i stor stil, men uden at genindføre kontrol med pengepolitikken og uden at stække bankernes magt. Spekulativ og passiv kapitalanbringelse blomstrer uantastet.

Banker skal derfor opdeles i normal bankforretning, kreditinstitution og investeringsbank. Bankernes gearing af penge skal begrænses for at værne samfundet mod spekulationskriser og generobre samfundskontrollen med pengemængden. Et mål er demokratisk pengeskabelse, altså at udlån ikke kan overstige indlån i private banker.

Enhedslisten ønsker at oprette en samfundsbank, en statsbank, som skal være gratis at bruge for almindelige borgere, og som kan tage hensyn til almennyttige samfundsinteresser. F.eks. skal det være lettere for indbyggere og virksomheder i fattige kommuner at låne penge på rimelige vilkår til huskøb og drift af virksomheder.

Det er Enhedslistens mål, at alle banker skal tjene et almennyttigt formål, d.v.s. enten være offentligt ejet eller ejet af almennyttige foreninger.

Enhedslisten vil arbejde for:

- Overordnet: Oprettelse af en offentlig samfundsbank med gebyrfri ind- og udbetaling og løn- og indlånskonto for alle borgere uanset indkomst. Kommuners og regioners bankforbindelse er Samfundsbanken. Der er en afdeling af Samfundsbanken i alle kommuner. De lokale afdelinger ledes af en bestyrelse bestående af kontohavervalgte, kommunalt udpegede repræsentanter og ansatte. Al offentlig ud- og indbetaling sker over borgernes konto i Samfundsbanken. "Danmarks Grønne Investeringsfond", "Vækstfonden", "Danmarks Eksportkredit", "Finansiell Stabilitet", "Kommunekredit" o.lign. underlægges Samfundsbanken (på nationalt niveau). Samfundsbankens nationale bestyrelse består af kontohavervalgte, valgte kommunale repræsentanter, repræsentanter for staten og de ansatte. Lovgivning sætter rammer og mål for Samfundsbankens virksomhed. Samfundsbanken har som særlig opgave gennem udlån at fremme udviklingen af alternative ejerformer, som demokratiske kooperativer, bæredygtig og særlig samfundsnyttig produktion, hvilket især har betydning for de fattigere og særligt kriseplagede egne af landet. Som led i bankens udlånsforretning kan der indgå, at den bliver medejer af såvel ejendom som virksomheder. Overtagelse af ejendom og virksomheder, som "Finansiell Stabilitet" har overtaget, skal anvendes til at fremme Samfundsbankens særlige opgave.

- Eksempelvis: Opdeling af banker i normal bankforretning, kreditinstitution og investeringsbank.

- Eksempelvis: Begrænsning af bankernes gearing af penge. Et mål er, at udlån ikke kan overstige indlån i private banker.

Eksempelvis: Loft over forskellen mellem indlånsrente og udlånsrente.

- Eksempelvis: Forbud mod statsstøtte til banker ved insolvens og i andre krisesituationer. Alternativet er krav om styrende aktieposter tilhørende Samfundsbanken eller lignende.

- Eksempelvis: Åbenhed og demokratisk kontrol med private banker. Fuld offentlig adgang til bankernes regnskaber. Repræsentation af kunder og medarbejdere i bestyrelsen, som har ret til at tilkalde finanstillsynet i tilfælde af mulige uregelmæssigheder og økonomiske problemer (whistleblowerfunktion). Bankrevision skal være under offentlig kontrol.

- Eksempelvis: Skat på valutahandel og handel med værdipapirer for at mindske spekulation, specielt den computerdrevne.

- Eksempelvis: Beskatning af formuer.

- Vedtaget af Enhedslistens hovedbestyrelse d. 30. april 2016

Online: